

ВСТУП

В історії Української Греко-Католицької Церкви і українського народу Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький був найвизначнішою постаттю двадцятого століття і по сьогоднішній день він залишається гідним прикладом для наслідування усім, хто обирає шлях священничого служіння. Адже Митрополит, ведучи за собою повірене стадо як добрий пастир, по-батьківськи дбав за кожну свою духовну овечку, захищаючи її як перед зовнішніми, так і внутрішніми ворогами.

Владика Андрей служив у ті часи, коли терени Галичини окупували одна за одною різні держави. Це був непростий період у історії українського народу. На долю Митрополита випало жити у період двох світових воєн. Але цей складний час не зміг перешкодити Слuzі Божому у духовній підтримці своїх вірних. Починав він своє служіння в Австро-Угорській імперії, продовжив його, коли прийшли росіяни, за ними поляки, а потім успішно його звершував у часи першої радянської та німецької окупації аж до 1944 року, коли великий Митрополит переставився і вдруге прийшли радянські війська. Владика Андрей також не гордував іншими націями, зокрема євреями, які жили в Галичині. В період німецької окупації, коли їм загрожувало тотальне винищення, він подав їм руку допомоги, бо вважав це своїм обов'язком. Тому Слуга Божий Андрей і вважається одним з найбільших ісповідників віри нашої Церкви.

Упродовж свого служіння Митрополит позначився як дійсно «Мойсей» українського народу, якому і потрібно було таких церковних та національних лідерів, йдучи за якими, він зміг би подолати усі ті біди та страждання.

Пастирська діяльність владика Андрея позначалася не тільки відстоюванням прав та свобод Церкви та народу, а й глибоким повчанням і вихованням людей у міцній вірі та добрій моралі. Одним з видів такого виховання було повчання і настанови Шептицького у вигляді його Пастирських послань на Великий Піст. У них він виклав не тільки вчення Церкви, а й вклав свою душу і любов, бо, як добрий пастир, різними способами намагався своїх вірних від різних духовних небезпек.

Глибока віра та велика любов владика Андрея була початком його світлих думок та діянь. Ці думки не є сугубо академічними композиціями, а більше духовними настановами люблячого Батька до своїх улюблених дітей. Будучи пронизані цією любов'ю, ці настанови ставали дороговказом у їхньому непростому щоденному житті. Вони ніби виливалися з серця, щоб напоїти спрагли душі живою водою Божої благодаті. Водночас вони ставали і дороговказом, який спрямовував на шлях, що веде до Господа.

Тематикою послань Владика були питання віри, любові, чистоти з особливим наголосом на їх поцінуванні. Неодноразово Митрополит піднімав і питання молитви, посту, милостині та покаяння.

Сьогодні піст сприймається частиною людей як певний анахронізм, що для сучасної людини немає жодного сенсу. Це стосується і багатьох інших аспектів науки Церкви про духовне життя. У цій ситуації звернення до спадщини митрополита Андрея набуває важливого значення, оскільки допомагає зберегти свою духовну самобутність, а також опанувати мистецтво духовного життя. Твори Митрополита є ніби дзеркалом його душі.

Саме вони просвічують нам житейську темряву гріховну і ведуть нас до благодатного Світла Христового - величної пристані нашого спасіння.

На сьогодні ми можемо констатувати одинадцять послань на Великий Піст. У них Митрополит намагається показати, як людині жити, попри те, що досить часто вона чинить гріх. Наше дипломне дослідження є актуальним, оскільки люди, живучи у світі, повному суперечностей, мало звертають увагу на питання покаяння і гріха як такого. Метою нашої дипломної роботи було дослідити, як ці речі бачив Слуга Божий Андрей Шептицький. Досліджуючи його послання на Великий піст, ми побачили, як рішуче Митрополит закликав своїх вірних до покаяння і вказував, як згубно і підступно діє нерозкаяний гріх на людину.

Щоб краще висвітлити тему гріха у Посланнях Митрополита Андрея, ми розділили нашу працю на два розділи. Щоб зрозуміти, як формувалося вчення про гріх у Андрея, пріоритетом першого розділу буде короткий опис життя і служіння Митрополита. Це не є переказ життєпису святого, адже ми не ставили собі за мету переповідати його саме тут. Це історичний контекст формування вчення Андрея під впливом його пастирської діяльності. Після цього ми подали саме розуміння Великого Посту Митрополитом як найкращого шляху до покаяння. Тут говоритиметься про те, що таке покаяння. Також ми роз'яснимо його сенс і спробуємо показати, яким чином воно відбувається.

У другому розділі роботи ми покажемо, що таке гріх очима Владика, зясуємо, що таке насправді гріх і яким він є для нас. Ми спробуємо пояснити сутність гріха, його вимір і місце у житті людини. Тут буде показано, що чинить з нами гріх, і що ми отримуємо внаслідок такого вчинку. Також у цій частині роботи ми висвітлимо гріх у світлі особи і сімейного життя, подамо класифікацію гріхів Слугою Божим, до чого вони приводять і які їх наслідки. Тут ми намагатимемося подати кожен гріх окремо, в залежності від того, як про нього писав Митрополит.

Слід сказати, що вчення про гріх у творах Митрополита Андрея представлене у пастирському контексті. Владика не вдається до складних богословських догматично-аскетичних пояснень. Проблемою нашого дослідження була недостатня кількість літератури з цього питання. Основою дипломної праці є одинадцять опрацьованих нами «Послань на Великий Піст» та декілька інших «Послань», книга «Заклик до покаяння», яка також є частиною послань. Саме звідси ми черпатимемо найкращі перлини мудрості митрополита Андрея про гріх. У цих посланнях він доволі часто згадує про гріх і подає його в різних ракурсах .

У нашій дипломній праці ми використали методи синтезу, аналізу та компіляції. Наше дипломне дослідження завершується списком літератури та інших джерел, якими ми скористалися у процесі роботи над висвітленням за торкнутих петань.

ВИСНОВКИ

У нашій дипломній роботі ми окреслили суть вчення Митрополита Андрея Шептицького про гріх, яке він викладав у своїх посланнях на Великий Піст.

Найперше ми звернули увагу на розвиток вчення митрополита у контексті розвитку його пастирського служіння. Ми побачили, що відповідно до обставин та різного роду викликів, Владика видавав документи, у яких закликав народ до об'єднання, розвивав та пояснював соціальну доктрину Церкви і дбав про добробут народу у всіх ділянках його культурного, суспільно-економічного та політичного буття. Подиву гідною є його

пастирська діяльність для греко-католиків в Росії, Америці та Канаді, для яких Митрополит дійсно був добрим Пастирем. Це він демонстрував як власним прикладом великої любові до Господа, так і організовуючи чисельні заходи та ініціативи, щоб піднести духовний рівень своїх вірних

Відтак ми проаналізували творчу спадщину митрополита Андрея, перейшовши до розгляду самого феномену Великого Посту. Ми показали, що Піст – це шлях покаяння людини. У цій частині роботи ми намагалися з'ясувати, чим саме є піст для віруючої людини і яка його роль у нашому як повсякденному світському, так і літургійному житті. Також ми приділили достатньо уваги розгляду самого процесу покаяння, яке чиниться у Святому Таїнстві Сповіді. Після цього ми перейшли до розгляду питання, що дає нам покаяння, якщо ми його чинимо правильно або неправильно.

Основна увага нами відведена також темі гріха. Спочатку ми намагалися з'ясувати, чим саме для нас є гріх. Ми побачили, що стається з людиною, коли вона грішить.

Митрополит Андрей це добре розумів і чітко показував всю мерзенність гріха.

Митрополит наочно порівнює грішну людину з хворою. Він вчить, що гріх є хворобою, яка лікується тільки Господом Богом і у Святому Таїнстві Сповіді. Також Слуга Божий вказує на те, що диявол є поневолювачем людей, а тому гріх є найбільшим злом і неволею для особи.

Відтак ознайомившись із класифікацією головних гріхів, приходимо до висновку, що саме вони є коренями всіх інших гріхів і прогрішень людини. Тобто митрополит, класифікуючи гріхи, виділяє саме сім головних гріхів, а відтак навчає як з ними боротися. Про ці гріхи митрополит роздумує як в аспекті особи і однієї людини, так і в аспекті викликів «домашньої Церкви».

Наша спроба окреслити вчення про гріх у розумінні Андрея Шептицького є в сучасних обставинах дуже актуальною. Саме у цьому полягає її цінність. Звертаючись до послань митрополита Андрея, тверджень різних богословів, ми шукали відповідь на питання, яке хвилює не тільки нас, а й, напевно, усе людство: «як звільнитись від зла?».

Слід також зазначити, що це дослідження не претендує на остаточну об'єктивність у вирішенні заторкнутих нами проблем. Ми цілком свідомі того, що, зважаючи на обсяг дипломної роботи, не змогли повністю розкрити всі питання дослідження, а тільки торкнулися певної її частини, намагалися загально окреслити проблематику. Це доволі широка тема, бо, по–перше, ми досліджували, в основному, тільки послання Митрополита на Великий Піст, а вчення про гріх також є й у інших його посланнях. По – друге, ця тема перетинається з іншими богословськими та науковими дисциплінами, тому вона потребує як постійного доповнення, так і оновлення та відкриття нових граней пізнання. Зокрема, доцільним у наступних наукових розвідках було б приділення більшої уваги дослідників питанню покаяння та сповіді у посланнях Митрополита. Ці пропозиції та думки впливають з труднощів написання нашої дипломної роботи.

Наша праця – це лише скромний вклад у напрямку повного висвітлення постаті Слуги Божого митрополита Андрея та його пастирського вчення. Надіємось, що наша дипломна робота стане стимулом до подальшої наукової праці на цю ж тему у майбутньому.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Митрополит Андрей Шептицький – проповідник	

покаяння.....	7
1.1. Історичний контекст діяльності Митрополита.....	7
1.2. Великий Піст як шлях до покаяння.....	13
Розділ 2. Сутність гріхів та їх класифікація у творах Андрея Шептицького.....	20
2.1. Гріх у житті людини.....	20
2.2. Головні гріхи та їх тлумачення.....	32
ВИСНОВКИ.....	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	43